

Številka: 007-6/2015/2

Datum: 26. 2. 2015

Ministrstvo za pravosodje

e-naslov: gp.mp@gov.si

ZADEVA: Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij (ZIKS-1F) - MNENJE

ZVEZA: Vaše zaprosilo št. IPP 007-351/2014

Spoštovani,

v skladu z vašim zaprosilom, ki smo ga prejeli 6. 2. 2015 in 48. členom Zakona o varstvu osebnih podatkov (Uradni list RS, št. 94/07–UPB1; v nadaljevanju ZVOP-1) v nadaljevanju podajamo stališče Informacijskega pooblaščenca glede predloga ZIKS-1F (v nadaljevanju zakon), in sicer do tistih določb, ki se nanašajo na področje varstva osebnih podatkov ali širše zasebnosti.

7. člen

Predlagan drugi in tretji stavek drugega odstavka zahtevata, da so zdravstveni delavci seznanjeni z dejstvom, da se potrдіlo izdaja za potrebe odloga nastopa zaporne kazni, poleg tega določata, da morajo biti v teh potrдіlih razlogi za bolnišnično zdravljenje obsojenca oziroma podatki o njegovem zdravstvenem statusu podrobneje opisani.

Pomanjkljivosti te določbe so:

1. da bistveno odstopa od prakse pri izdajanju standardnih zdravniških potrдіl, v katerih se brez privolitve pacienta ne sme navajati konkretnih zdravstvenih podatkov, pač pa se le strokovno potrjuje neko pravno relevantno dejstvo;
2. da bistveno odstopa od zdravniških potrдіl, ki se v skladu z ZPP in ZKP izdajajo za potrebe odsotnosti z naroka glavne obravnave v civilnih in kazenskih zadevah;
3. da obvezna navedba razlogov za bolnišnično zdravljenje in navedba zdravstvenega stanja sama po sebi nič ne prispevata k zmanjševanju pojava zlorab ali izmikanja, saj sodnik praviloma ne more strokovno oceniti, ali je z medicinskega stališča potrebna bolnišnična obravnava.

Primer: navedba v zdravniškem potrдіlu, da »*ima pacient mediastinitis po operaciji aortne zaklopke in hiperlipidemijo, zaradi česar prejema ceftazidim ter gentamicin*«, je popolnoma irelevantna, če sodnik ne dobi še pojasnila – s strani posebej postavljenega izvedenca ali vsaj na samem potrдіlu, da teh zdravil sploh ni možno prejemati izvenbolnišnično, in da tovrstno zdravljenje poteka najmanj 6 tednov;

4. da obvezna navedba razlogov za bolnišnično zdravljenje in navedba zdravstvenega stanja bistveno ne prispeva k zmanjševanju izdajanja lažnih zdravniških potrдіl, saj so taka potrдіla v praksi vedno krita z ustreznimi prirejenimi (lažnimi) zapisi v osnovni zdravstveni dokumentaciji;
5. da uvedba novega konkretnega kriterija »bolnišnično zdravljenje« v primerjavi z obstoječim elastičnim in odprtim kriterijem, ki zahteva interpretacijo »hujša bolezen zaradi katere ni zmožen nastopiti kazni«, ne potrebuje posebnega pojasnjevanja v zdravniškem potrдіlu, ker je že s samim (potrjenim) dejstvom, da je

pacient v bolnišnični obravnavi, kriterij izpolnjen, pri tem razlog bolnišnične obravnave in konkretna terapija nista pomembna;

6. da je zdravstveni »status« v pravu neueveljavljen pojem;
7. da je zahteva po »podrobnejšem opisu« razlogov in statusa nejasna oziroma premalo določna;
8. da »razlog za bolnišnično zdravljenje« ni dovolj določen pojem, ker ni jasno, ali se nanaša na diagnozo ali na postopke zdravljenja;
9. da zgolj »opis« razlogov in statusa sodišču (ki praviloma ne razpolaga z znanji s področja zdravstvene stroke) prav nič ne pove o potrebnosti (nujnosti) bolnišnične obravnave;
10. da beseda »oziroma« ni dovolj določna, saj ni jasno, ali morajo biti navedeni »razlogi in status« ali »razlogi ali status«, pri čemer je za presojo upravičenosti v resnici pomembno oboje.

V zvezi s 1. točko pojasnjujemo, da lahko zakon za posebne primere določi tudi drugačno vsebino zdravniškega potrdila, če je to v skladu z ustavnim načelom sorazmernosti. Konkretni poseg ni pretiran, ker zakon ne zahteva posredovanja vseh razpoložljivih zdravstvenih podatkov ali celo same zdravstvene dokumentacije ali celo (prisilnega) zdravstvenega pregleda. Namen zakona je v postrožitvi pogojev za odlog nastopa zaporne kazni iz zdravstvenih razlogov in v zmanjševanju možnosti za neupravičeno izogibanje izvršitve zaporne kazni. Oboje sta legitimna namena, pri čemer drugega namena ni možno doseči brez uvedbe sistema podrobnejšega poznavanja dejanskega stanja, ki je v ozadju zdravniškega potrdila, ter preverjanja teh pogojev.

V zvezi z 2. točko pojasnjujemo, da gre pri 7. členu (oziroma 24. členu ZIKS-1) za drugačen pravni položaj. Tu namreč ni problem v ugotavljanju razlogov za odsotnost stranke z naroka na sodišču, torej ne gre za postransko procesno zadevo, temveč za odločanje o odložitvi izvršitve kazni zapora kot o glavni stvari. V vseh primerih, ko je od zdravstvenega stanja (v širšem pomenu besede) odvisna odločitev o glavni stvari, ima sodišče tako v pravnem, nepravnih postopkih in kazenskem postopku pravico (pristojnost), da od izvajalcev zdravstvene dejavnosti pridobi ne le golo potrdilo o zdravstvenem stanju, temveč tudi samo zdravstveno dokumentacijo, ki je podlaga temu potrdilu. Podlage za to so na voljo v procesnih zakonih in v 13. členu Zakona o sodiščih. Že sedaj bi sodišče, pri odločanju o odložitvi izvršitve zaporne kazni, torej lahko pridobilo podrobnejše zdravstvene podatke o obsojencu na podlagi 13. člena Zakona o sodiščih. Razlika je le v tem, da se po predlogu nove določbe avtomatično razkrijejo določeni zdravstveni podatki na potrdilu, tj. brez posebne oziroma dodatne zahteve sodišča. Še več, tudi v sedanjih postopkih sodišče lahko angažira izvedenca, kar je z vidika razkritja osebnih podatkov enak ali vsaj primerljiv položaj, kot če sodišče na potrdilu prejme osnovne oziroma ključne zdravstvene podatke. Nenazadnje tudi že sedaj veljavni drugi odstavek 25. člena ZIKS-1 določa, da je »treba prošnji priložiti tudi dokaze o razlogih za odložitev«, kar pa ni nujno le standardno zdravniško potrdilo.

Glede na zgornja pojasnila v zvezi s problematiko iz 1. in 2. točke predlagani določbi načeloma ne nasprotujemo. Za odpravo problematike, opisane v 3. in 6. do 10. točki (samo delno pa tudi v 4. in 5. točki) predlagamo, da se drugi in tretji stavek drugega odstavka združita, poenostavita, konkretizirata oziroma dopolnita takole:

- »(...) bolnišničnem zdravljenju, pri čemer **morajo ta potrdila vsebovati:**
- **navedbo, da se potrdilo izdaja za namen vložitve prošnje za odlog nastopa kazni zapora;**
 - **glavno in morebitne dodatne diagnoze bolnišnične obravnave;**
 - **z diagnozo povezane terapevtske ali diagnostične postopke bolnišnične obravnave in**
 - **opis razlogov, ki narekujejo nujno potrebnost bolnišničnega zdravljenja obsojenca.**«.

Ne glede na zgoraj navedeno pa opozarjamo, da s predlagano določbo še vedno ni možno v celoti odpraviti problematike iz 4. in 5. točke.

Opozarjamo še, da bodo izvajalci zdravstvenih storitev za tovrstna potrdila, ki so že na meji lažjih izvedenskih mnenj, obsojencem ali njihovim svojcem upravičeno zaračunavali (višje) stroške ali pa bo treba urediti, da se ti stroški štejejo kot del sodnih stroškov in v okviru tega postopka tudi povrnejo.

9., 11. in 12. člen

Ni pripomb.

16. člen

Ni pripomb.

Postavlja se le vprašanje, zakaj in v kakšnih primerih so potrebni podatki o preskrbljenosti svojcev (tudi po že veljavnem zakonu). Če so od tega odvisne konkretne pravice in dolžnosti obsojenca, je zbiranje teh podatkov lahko utemeljeno, avtomatično zbiranje teh podatkov (tj. na zalogo) pa nikakor ni dopustno.

17. člen

Ni pripomb.

Opozarjamo le, da določba o tem, da se zbirajo med drugim tudi »psihološka ali psihiatrična mnenja ter socialna poročila« in uporabijo za izdelavo osebnega načrta, ne predstavlja samostojne pravne podlage za izdelavo in pridobitev tovrstnih mnenj od ustreznih zunanjih institucij. Zakon v 36. členu vsebuje le podlago, da se ti osebni podatki lahko vodijo v zbirkah zavoda, če zavod razpolaga s pravno podlago za pridobitev teh podatkov. To pomeni, da mora biti za samo pridobitev teh podatkov podana ločena pravna podlaga, ki jo določa nek zakon. Če take zakonske podlage ni, potem zavod teh podatkov ne more zbirati.

24. člen

V predlagani določbi manjka navedba, kdo opravi preizkus in kje (v kateri zbirki ali dokumentu) se dokumentirajo rezultati preizkusa.

Postavlja se tudi vprašanje, kakšne so posledice oziroma kako se ravna, če obsojenec preizkus zavrne.

26., 29., 41. in 43. člen

Ni pripomb.

55. člen

Ni pripomb.

Opozarjamo le, da določba o »sodelovanju« (drugi odstavek) ne predstavlja ustrezne pravne podlage za obdelavo osebnih podatkov.

66. člen

Načeloma podpiramo drugo varianto, vendar le pod pogojem, da se upoštevajo naslednje pripombe:

1. Že sedaj veljavni prvi odstavek 250.a člena ZIKS-1 je neustrezen z vidika načela določnosti predpisov in 38. člena Ustave RS, ker ni jasno, katere kategorije osebnih podatkov »iz sodb ali drugih odločb« lahko vsebuje evidenca. Vsi podatki v sodni odločbi (torej celotna odločba) so osebni podatki o obsojencu, kar bi pomenilo, da se lahko v kazenski evidenci vodi kopija celotne sodne odločbe, kar je popoln nesmisel in

povsem v nasprotju z načelom sorazmernosti. To pomanjkljivost sicer sedaj odpravlja novo predlagani tretji odstavek 250.a, ki našteva kategorije osebnih podatkov, toda hkrati v prvem odstavku še vedno ostaja sporna določba, ki ni skladna s tretjim odstavkom;

2. Popolnoma neustrezno je, da se vsebina evidenc razpršeno ureja tako v prvem, kot tudi v tretjem odstavku. Nazivi (poimenovanja) zbirk o osebnih podatkov sodijo v prvi odstavek, celotna vsebina (torej konkretni osebni podatki) teh zbirk pa le v tretji odstavek;
3. Vodenje podatkov o prstnem odtisu in DNK profilu v kazensko evidenco (prvi odstavek) po vsebini zagotovo ne sodi, saj je namen kazenske evidence povsem drug, pa tudi sicer je vodenje teh podatkov očitno v nasprotju z načelom sorazmernosti. Poleg tega gre v obeh primerih za obdelavo občutljivih osebnih podatkov (gl. 6. člen ZVOP-1), za obdelavo katerih morajo biti izpolnjeni strogi pogoji iz 8. člena Direktive 95/46/ES. Sporna določba se sicer navezuje na pogoj določenosti v posebnem zakonu, vendar to bistveno ne vpliva na obstoj omenjenega problema;
4. Prvi stavek drugega odstavka določa, da so vir podatkov za evidence iz prvega odstavka »upravljalci zbirk podatkov in drugi organi v skladu z zakonom«. Že po obstoječi ureditvi je nejasno, od koga ministrstvo v praksi pridobiva osebne podatke. Določba tega problema ne odpravlja, saj je povsem nedoločna, in se celo sklicuje na druge nedoločene zakone (KZ-1 in ZKP ustreznih določb ne vsebujeta). Ob dodatnih uvedenih zbirkah osebnih podatkov (prekrškovne odločbe in kazenske točke) je še toliko bolj pomembno, da je jasno, od katerih upravljavcev ali vsaj splošnih kategorij upravljavcev lahko ministrstvo pridobiva potrebne osebne podatke. Brez te določbe bo ministrstvo sicer upravičeno imeti (hraniti) osebne podatke, ne bo pa jih upravičeno pridobivati ali vsaj doseči prisilne izvršitve obveznosti posredovanja podatkov;
5. Postavlja se vprašanje, zakaj se drugi stavek drugega odstavka po vzoru veljavnega 40. člena ZIKS-1 sklicuje na ZVOP-1, ZUP in ZDavP-2. Če ZIKS-1 določa pravno podlago za neposreden elektronski dostop do osebnih podatkov v CRP, potem sklicevanje na morebitne druge zakone ni potrebno, pa tudi sicer gre za povsem drug pravni položaj kot pri 40. členu ZIKS-1;
6. V četrtem odstavku je treba natančno določiti kateri »osebni podatki o mladoletniku« se lahko vodijo poleg podatkov o izrečenih in izvršenih vzgojnih ukrepih, ki so prav tako osebni podatki o mladoletniku;
7. Ni jasno zakaj peti in šesti odstavek urejata posredovanje enake kategorije osebnih podatkov državnim organom. Če so »državni organi« iz šestega odstavka le organi iz petega odstavka, potem se jih v šestem odstavku ne sme omenjati. V nasprotnem primeru bo nejasno, ali so do podatkov upravičeni tudi vsi drugi državni organi, ki nimajo samostojne pravne podlage v področnih predpisih;
8. Deseti odstavek, ki pravico posameznika omejuje na potrebo po »uveljavljanju posameznikovih pravic« je v očitnem nasprotju s 13. členom Direktive 95/46/ES, ki tovrstne omejitve ne dopušča.

Dodatno še pojasnjujemo:

- da posredovanje občutljivih osebnih podatkov prek elektronskih komunikacij zahteva spoštovanje določb 14. člena ZVOP-1, ki zahteva (varni) elektronski podpis pošiljatelja, in da so podatki na poti šifrirani. Seveda zaradi tega dodatne spremembe ali dopolnitve predlaganih določb niso potrebne;
- da bi bilo način dostopa do podatkov po drugem odstavku 250.a in 69. členu smiselno urediti v enem členu in enem odstavku;
- da obdelavi podatka o EMŠO ne nasprotujemo.

69. člen

V zvezi s predlaganim prvim in drugim odstavkom najprej pojasnjujemo, da je odstop od posebne prepovedi povezovanja kazenske evidence z drugimi uradnimi evidencami (85. člen ZVOP-1) dopusten le, če so za to podani nujni in tehtni razlogi. Z utemeljitvijo v obrazložitvi k 69. členu se deloma strinjamo, vendar menimo, da

je povezovanje dopustno le pod naslednjimi omejujčimi pogoji, ki morajo biti zapisani v 69. členu ali 250.a členu zakona:

1. Zakon mora natančno določiti, s katero evidenco (pri tem se uporabi zakonsko poimenovanje) in pri katerem upravljavcu se povezuje kazenska evidenca. Po našem mnenju gre lahko le za CRP;
2. Zakon mora natančno poimenovati »prekrškovno evidenco«, saj ni jasno, za katero evidenco in po katerem zakonu gre, ter navesti ustrezen člen ZIKS-1;
3. Zakon mora natančno določiti, kateri podatki se bodo povezovali oziroma s pomočjo katerih podatkov se bo izvajalo povezovanje in kateri konkretni podatki v kazenski evidenci se bodo na ta način osveževali ali dopolnjevali;
4. Z zakonom oziroma pri sami izvedbi povezovanja je treba zagotoviti, da bo namen povezovanja le osveževanje ali dopolnjevanje osebnih podatkov v kazenski evidenci, ne pa tudi v CRP (torej »enosmerna koristnost« povezovanja), in da se v okviru povezovanja upravljavec CRP ne bo mogel dokopati do konkretnih podatkov o obsodbah v kazenski evidenci.

S Službo Vlade RS za zakonodajo je treba uskladiti še vprašanje, ali je treba z novelo ZIKS-1F hkrati razveljaviti tudi besedilo 85. člena ZVOP-1.

Vljudno vas prosimo, da nam pred posredovanjem predloga zakona na vlado, odziv na naše pripombe ali popravljen predlog ponovno posredujete v mnenje.

Hvala za sodelovanje in lepo pozdravljeni,

Mojca Prelesnik, univ. dipl. prav.,
informacijska pooblaščenka